

Középpontban a szervezet

Aligha tagadható, hogy a jelenlegi társadalmi-gazdasági berendezkedés kritikájakor kiemelt figyelmet kell fordítanunk a gazdálkodó szervezetek elemzésére, működésük alapos megértésére. A gazdálkodó szervezet fogalmát, persze, a lehető legtágabb értelemben célszerű meghatározni, ezért nemcsak az elsősorban nyereség elérésére törekvő vállalatokkal foglalkozunk, hanem a nemzetközi pénzügyi szervezetekkel (intézményekkel) és a civil szférát képviselni hivatott úgynevezett nonprofit szervezetekkel is. Célunk nem más, mint a David C. Korten *Tőkés társaságok világuuralma* című könyvében is felvetett problémák elmélyült továbbgondolása.

Nagy valószínűséggel baj van azokkal a nemzetközi pénzügyi-kereskedelmi szervezetekkel, amelyeknek tevékenysége - nyíltan vagy burkoltan - hozzájárul a helyi viszonyok és érdekek figyelembevételét legalább elvben biztosító helyi önkormányzatok és nemzetállamok elerőtlenedéséhez, valamint a gyökértelen és személytelen mamutvállalkozások további erősödéséhez. Baj van azzal a közgazdasági ideológiával is, amelyik az elméleti muníciót szállítja az említett nemzetközi intézmények számára, s amelyik a globalizáció jelenlegi formájában véli megtalálni az üdvösséghez vezető utat.

Paul *Hellyer* - Kanada egykori miniszterelnök-helyettese - a kritikai gondolkodás sajátos válfaját képviseli, amennyiben a többség sorsa iránt érzett aggodalmát és a felelőtlen nemzetközi szervezetek bírálatait a pénzrendszer működésének elemzésével köti össze. A szerző írásainak - így a jelen számunkban közöltnek is - központi mondanivalója a pénz gazdasági vérkeringésbe juttatásának mikéntjét érinti: vagy megtartjuk napjaink gazdasági összeomlással fenyegető rendszerét, ahol az összes pénz zömét magánbankok bocsátják ki adósság formájában, vagy pedig olyan rendszerre térünk át, ahol a pénzteremtéssel kapcsolatban a kormányzat is jelentős szerepet kap, ily módon téve lehetővé az adósságmentes pénz nagyobb arányú gazdasági jelenlétét. A javaslat végrehajtása a szerző reményei szerint a harmadik világ adósságának tartós és sokak számára megnyugtató rendezését is lehetővé tenné.

A haszon és a hatékonyság bűvöletében globalizálódó világ zsákutcájából sokan keresik a kiutat. Ismeretes például az a Korten által is javasolt elképzelés, amely a megoldás kulcsát a helyi érdekeket felkaroló civil szféra erősítésében véli megtalálni. Második írásunk ezen elgondolás elevevébe vág. *Lantos Tamás* - aki munkája során a magyar nonprofit szektor működéséről és lehetőségeiről komoly gyakorlati tapasztalatot szerzett - egyenesen nonprofit mítoszról beszél akkor, amikor a szférának olyan jellemzőket és lehetőségeket tulajdonítunk, amelyekkel az egyáltalán nem rendelkezik. Az írásból nem egyszerűen csak az derül ki, hogy az alapvetően jó célokért hősiessé küzdő nonprofit szektor a nálánál erősebb külső, gazdasági logikával szemben alulmarad, hanem az is, hogy a jelenlegi helyzetben maga a nonprofit szektor is jelentős mértékben hozzájárulhat a problémák fennmaradásához és újratermelődéséhez. A cikket vitaindítóknak szánjuk ezen a felelős gondolkodás szempontjából oly kiemelkedően fontos területen.

E számunk alighanem hiányérzetet keltene az olvasóban a nyereségorientált szervezetek magatartásának elemzése nélkül. Maga Korten is "tőkés társaságok világuuralmáról" beszél, s az emberiség hosszú távú túlélése szempontjából kulcsfontosságú, hogy ezen szervezetek működése összhangba hozható-e a véges - s ezért túlterhelhető - természeti környezet törvényszerűségeivel, s ha igen, akkor miként. *Baranyi Árpád* (Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, Környezetgazdaságtani és Technológiai Tanszék, Altern-csoport) írása a szakirodalomban napjainkra szennyezésmegelőzésként ismertté váló irányzat elvét, lehetőségeit

és etikai vetületeit tárgyalja. A fő kérdés az, hogy vajon elegendő-e a vállalati környezetszennyezés problémájának megoldásához a haszon maximalizálására törekvő gazdasági logika következetes alkalmazása, avagy tágabb, erkölcsi jellegű megfontolások figyelembevételére is szükség van-e. A szerző az utóbbi álláspont helyességéről próbálja meggyőzni az olvasót.

Ha létezik olyan jelenség, amely a nyereségorientált szervezeteket valamiféle "környezetbarát" irányba tereli, akkor ez a folyamat - a vállalatok felől tekintve - egyfajta tanulásként is felfogható. *Pataki György* (Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, Vállalatgazdaságtani Tanszék, Gazdaságtikai Központ) tanulmánya áttekinti a vállalati tanulással kapcsolatos legfrissebb szervezetelméleti szakirodalmat, majd megvizsgálja, hogy az ezen a területen született gondolatok miként hasznosíthatók a vállalatok "környezetbarátabbá" válásának elemzésére. Az írás egyik legfontosabb üzenete a vállalatokat vizsgáló kutatók, illetve a téma iránt érdeklődő laikusok számára talán az lehet, hogy a szervezet tagjainak környezeti attitűdje, értékei, gondolkodásmódja és magatartása nem érthető meg önmagában, elszigetelve a szélesebb gazdasági és társadalmi szféra összefüggéseitől.

Az új, *Fórum* rovatunkban a történész dr. *Fazekas Csaba* (PhD, Miskolci Egyetem, Újkori Magyar Történelmi Tanszék) írását közöljük, amelynek elkészítésére egy olyan tanulmány inspirálta a szerzőt, amelyik a *Kovács* egyik korábbi számában jelent meg *A Földi Paradicsom prófétái, avagy mérlegen a bizniskereszténység ideológiája* címmel (1998. nyár, 58-83. o.). Abban a cikkünkben a kereszténység elüzettségét, lényegének módszeres kiforgatását tettük szóvá. Minthogy a jelenség hazánkban főleg a Hit Gyülekezete tevékenységéhez köthető, s a hozzászólás szerzője mintegy hét évet töltött e mozgalomban, hosszú ideig a miskolci közösség egyik vezetőjeként, ezért írása igen fontos háttér-információkat tartalmaz e törekvéssel kapcsolatban, s ugyanazt a jelenséget új oldalról világítja meg.

KOCSIS TAMÁS